

Statenmededeling

Onderwerp

Invasieve exoten - conceptherziening Plan van aanpak invasieve exoten

Datum

25 februari 2025

Documentnummer

GS: 6078149

PS: 6083693

Programma

Natuur

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

1. Conceptherziening Plan van Aanpak invasieve exoten Noord-Brabant
2. Voorstel aanpak Aziatische hoornaar

Aanleiding

Sinds 2018 is de provincie vanuit haar natuurtaak beleidsverantwoordelijk voor de aanpak van invasieve uitheemse soorten binnen de provincie. Invasieve uitheemse planten- en diersoorten kunnen, naast overlast en schade, een bedreiging vormen voor onze inheemse flora en fauna als zij geen natuurlijke vijanden hebben en invasief in aantal gaan toenemen. Het provinciale exotenbeleid is uitgewerkt in het Plan van aanpak invasieve exoten dat in 2020 is vastgesteld (hierna Plan van aanpak) door Gedeputeerde Staten. Het Plan van aanpak geldt voor de periode 2020-2027.

Op 3 november 2023 hebben de Provinciale Staten een motie ([M140-2023](#)) aangenomen om het bestaande exotenbeleid (het Plan van aanpak invasieve exoten) tussentijds te evalueren en herzien. Naast deze motie zijn er ook andere ontwikkelingen die aanleiding vormen voor een herziening van het exotenbeleid. Zo zijn in 2024 middelen gereserveerd voor de aanpak van invasieve exoten in de Perspectiefnota 2025 en spelen er landelijke ontwikkelingen zoals het recent gepubliceerde interprovinciaal ambitiedocument voor de aanpak van invasieve exoten en het door het Rijk nog op te stellen landelijk aanvalsplan invasieve exoten.

De [tussenevaluatie](#) van het Plan van aanpak is op 15 oktober 2024 door Gedeputeerde Staten vastgesteld en middels een [Statenmededeling](#) gedeeld met uw Staten. Uit de tussenevaluatie volgden verschillende aanbevelingen voor de herziening van het provinciale exotenbeleid.

Datum

25 februari 2025

Documentnummer

GS : 6078149

PS : 6083693

Op 5 november 2024 hebben Provinciale Staten een verzoek ingediend voor een oordeelsvormende themabijeenkomst om in gesprek te gaan over de tussenevaluatie en in het bijzonder de aanpak van de Aziatische hoornaar. Deze themabijeenkomst is voorzien op 14 maart 2025.

Om uw Staten zo goed mogelijk mee te nemen in de laatste ontwikkelingen in het exotendossier, kiezen Gedeputeerde Staten ervoor om de conceptversie van het herziene Plan van aanpak invasieve exoten met u te delen. Op deze wijze kunnen uw Staten kennismaken van de wijze waarop de bevindingen van de tussenevaluatie worden verwerkt in de herziening. Het betreft een conceptversie die gelijktijdig wordt gedeeld met externe partners en belanghebbenden voor een terugkoppeling. Reacties op het conceptplan worden meegenomen in de definitieve herziening van het exotenbeleid.

Bevoegdheid

Het is de bevoegdheid van Gedeputeerde Staten om invulling te geven aan haar wettelijke taak om het aantal invasieve exoten zoveel mogelijk terug te brengen. Deze wettelijke taak volgt uit artikel 2.18 (lid 1, sub g onder 3) van de Omgevingswet en artikel 3.67 van het Besluit kwaliteit leefomgeving. Gedeputeerde Staten informeren hierbij PS over de voortgang van de herziening van het exotenbeleid.

Rollen en belangen

Het Rijk heeft in 2018 de verantwoordelijkheid voor de aanpak van de meeste soorten die zijn opgenomen op de Europese Unielijst voor invasieve soorten (hierna Unielijst) overgedragen aan de provincies (overigens zonder de bijbehorende middelen). De provincies dienen de aangewezen soorten actief te verwijderen of te beheersen. De provinciale verantwoordelijkheid bestaat onder andere uit het uitwerken van een beleidsaanpak. De provincie Noord-Brabant is daarmee ontwikkelaar en uitvoerder van beleid.

Kernboodschap

- 1. De prioritering in de aanpak van invasieve uitheemse soorten blijft ongewijzigd ten opzichte van het Plan van aanpak 2020.*

In de aanpak van invasieve exoten wordt een onderscheid gemaakt tussen soorten van de unielijst met een uitroeisopgave en (wijdverspreide) soorten met een beheersopgave. Daarnaast kan de provincie in haar beleid invasieve uitheemse soorten aanwijzen die niet zijn opgenomen in de unielijst, maar die wel schade toebrengen aan de Brabantse natuur (Brabantse Zorgsoorten).

De aanpak van unielijstsoorten met een (strikte) uitroeisopgave heeft een hogere prioriteit dan de aanpak van wijdverspreide unielijstsoorten met een beheersopgave en Brabantse zorgsoorten. Voorkomen is beter dan genezen, ook als het om de vestiging van invasieve uitheemse soorten gaat. Het vroegtijdig opsporen en bestrijden van invasieve exoten is goedkoper en zorgt

voor minder schade aan de biodiversiteit dan het bestrijden of beheersen van wijdverspreide soorten. Om die reden heeft het uitroeien van soorten die zich nog niet of slechts beperkt hebben gevestigd de hoogste prioriteit.

Datum

25 februari 2025

Documentnummer

GS : 6078149

PS : 6083693

Daar waar wijdverspreide uniëlijstsoorten en Brabantse zorgsoorten Natura 2000-gebieden bedreigen, worden ze aangepakt binnen de vigerende beheerplannen. Wijdverspreide uniëlijstsoorten en Brabantse zorgsoorten buiten Natura 2000-gebied worden gezamenlijk met partners aangepakt waarbij de provincie handelt vanuit haar biodiversiteitsbelang (zie kernboodschap 2).

2. *Het belang van biodiversiteit staat voorop bij de uitvoering van het provinciale exotenbeleid. Andere partijen hebben vanuit hun eigen belang of wettelijke taak een medeverantwoordelijkheid in de aanpak van invasieve uitheemse soorten.*

Verschillende overheden en organisaties hebben vanuit hun eigen belang of takenpakket te maken met (een deel van) de invasieve uitheemse soorten. De provinciale taak ten aanzien van de aanpak van invasieve uitheemse soorten komt voort uit de Europese exotenverordening en andere verantwoordelijkheden ten aanzien van natuurbescherming. Om deze reden staat het belang van biodiversiteit voorop bij de uitvoering van het provinciale exotenbeleid.

Daarnaast heeft de provincie vanuit haar belangen en taken als grondeigenaar en wegbeheerder te maken met de aanpak van invasieve uitheemse soorten. Bij wijdverspreide uniëlijstsoorten waar eliminatie niet meer mogelijk is en bij Brabantse zorgsoorten ziet de provincie andere overheden en terreineigenaren als medeverantwoordelijk voor de bestrijding vanuit hun publieke taak en/of privaat eigendom.

Deze rolverdeling is niet nieuw, maar wordt nadrukkelijker omschreven in het Plan van aanpak 2025 en zal als zodanig worden gecommuniceerd met partners en belanghebbenden.

3. *De mate waarin het exotenbeleid kan worden uitgevoerd is afhankelijk van de beschikbare financiering. De middelen uit de Perspectiefnota 2025 vormen de basis van het herziene Plan van aanpak en worden gedurende de resterende looptijd van het Plan van aanpak (2027) besteed aan het bijwerken van achterstallig werk.*

Momenteel zet de provincie provinciale middelen in voor de aanpak van invasieve exoten, waaronder middelen die bij de Perspectiefnota 2025 beschikbaar zijn gesteld. Bij de overdracht van de taak van het Rijk naar de provincie zijn geen middelen beschikbaar gesteld. Provincies blijven hierover in gesprek met het Rijk. Uitgangspunt voor de aanpak van invasieve exoten is dat minimaal wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen. Hierbij heeft de aanpak van soorten met een eliminatieopgave een hogere prioriteit dan de beheersing van wijdverspreide soorten met een beheersopgave.

Bij de aanpak van wijdverspreide uniëlijstsoorten en Brabantse zorgsoorten wordt ingezet op kostenefficiënte oplossingsrichtingen zoals kennisdeling en het (gezamenlijk met partners) opstellen of promoten van gestandaardiseerde

werkwijzen die verdere verspreiding moeten voorkomen. Voor de aanpak van Aziatische hoornaar (soort met beheersopgave) zijn apart middelen gereserveerd (zie kernboodschap 4).

Datum

25 februari 2025

Documentnummer

GS : 6078149

PS : 6083693

4. *Voor de aanpak van de Aziatische hoornaar geldt 2025 als transitiejaar waarin de provinciale inzet wordt afgebouwd en wordt gewerkt aan een gezamenlijke aanpak waarbij belanghebbenden vanuit hun eigen verantwoordelijkheid een actieve rol vervullen.*

De provincies hebben de taak om de Aziatische hoornaar te beheersen en waar redelijkerwijs mogelijk te bestrijden vanuit het provinciale biodiversiteitsbelang. In de afgelopen jaren heeft de provincie het voortouw genomen bij de bestrijding van deze soort, maar deze aanpak is niet meer haalbaar door de huidige aantalsontwikkelingen. Het geheel uitroeien van de soort is geen realistische optie meer. Daarom gaat de provincie met belanghebbenden zoals gemeenten en imkerverenigingen een gezamenlijke aanpak formuleren waarin de partijen elk hun rol en medeverantwoordelijkheid kunnen nemen.

De kern van de voorgestelde aanpak is dat op landelijk niveau de communicatie, kennisontwikkeling en algemene richtlijnen en doelen worden bepaald, die op provinciaal niveau verder worden uitgewerkt.

Op provinciaal niveau nemen belanghebbenden vanuit hun eigen verantwoordelijkheid de bestrijding van de Aziatische hoornaar op zich.

Globaal betekent dit het volgende:

- De Provincie bestrijdt nesten daar waar een concreet risico is voor de biodiversiteit. Bijvoorbeeld in vastgestelde leefgebieden van wilde bijen en andere relevante rode lijstsoorten
- De gemeente bestrijdt nesten met een risico voor de volksgezondheid zoals laaghangende secundaire nesten of primaire nesten
- Imkers nemen maatregelen om hun bijenkasten te beschermen
- Particulieren laten nesten op eigen terrein bestrijden. (De gemeente kan uiteraard tegemoet komen en de kosten (deels) op zich nemen.)

Daarnaast kan de provincie vanuit haar faciliterende functie een bijdrage leveren voor de aanschaf van zendersets om nesten op te sporen of het centraal (laten) coördineren van vrijwilligersnetwerken.

Voor het opzetten van een gezamenlijke aanpak en bestrijding van nesten na 2025 reserveert de provincie tot en met 2027 circa € 111.000. De bestrijding van nesten door de provincie zal na 2025 gericht zijn op provinciale gronden en gebieden waar de aanwezigheid van de Aziatische hoornaar de grootste gevolgen heeft voor de biodiversiteit. Hier handelt de provincie zowel vanuit haar biodiversiteitsbelang als vanuit haar andere verantwoordelijkheden als grondeigenaar en wegbeheerder.

Consequenties

1. *Het exotenbeleid is geactualiseerd op basis van nieuwe wettelijke kaders en sluit aan op (lopende) landelijke ontwikkelingen ten aanzien van de aanpak van invasieve exoten.*

De concept herziening van het Plan van aanpak geeft een actueel beeld van de huidige wettelijke kaders waarbinnen het exotenbeleid wordt uitgevoerd. Ook is aangesloten bij het interprovinciale ambitiedocument en actualisaties van de Europese unielijst.

2. *Partners en belanghebbenden zullen vaker op hun medeverantwoordelijkheid worden gewezen in de aanpak van invasieve exoten.*

Uit de tussenevaluatie bleek dat vanuit de omgeving vaak onduidelijkheid is over de rolverdeling en gedeelde verantwoordelijkheid bij de bestrijding van (met name wijdverspreide) invasieve exoten.

In het concept herziene Plan van aanpak worden de taken en verantwoordelijkheden nadrukkelijker toegelicht. Bij de aanpak van soorten met een beheersopgave (zoals de Aziatische hoornaar) wordt nadrukkelijker de samenwerking met partners en belanghebbenden opgezocht om tot een gezamenlijke aanpak te komen.

3. *De middelen beschikbaar gesteld bij de Perspectiefnota 2025 zijn voldoende om achterstallig werk ten aanzien van soorten met een eliminatieopgave weg te werken. De aanpak van wijdverspreide unielijstsoorten en Brabantse zorgsoorten blijft afhankelijk van (structureel) beschikbare middelen. De provincie blijft in IPO-verband in gesprek met het Rijk over het beschikbaar maken van structurele middelen.*

De mate waarin uitvoering kan worden gegeven aan de aanpak van invasieve exoten is afhankelijk van de beschikbaarheid van financiële middelen en capaciteit. In de tussenevaluatie is geconcludeerd dat er de afgelopen jaren onvoldoende financiële middelen en personele capaciteit beschikbaar waren om goed uitvoering te kunnen geven aan het exotenbeleid. Met de beschikbare middelen uit de Perspectiefnota 2025 kan in de periode tot en met 2027 achterstallig werk worden ingehaald voor de taken met de hoogste prioriteit: de aanpak van soorten met een uitroeioogopgave. Voor andere soorten wordt gezocht naar kostenefficiënte oplossingen die binnen het resterende budget kunnen worden opgevangen.

Voor een robuuste aanpak van invasieve exoten zijn structurele middelen nodig. In het traject van Structureel financieren als onderdeel van de Perspectiefnota 2026 is een voorstel verwerkt voor het structureel dekken van de inzet op invasieve exoten na 2027. Daarnaast gaat de provincie in IPO-verband in gesprek met het Rijk over structurele middelen voor het uitvoeren van deze taak.

Datum

25 februari 2025

Documentnummer

GS : 6078149

PS : 6083693

Europese en internationale zaken

Vanuit de Europese verordening [Nr. 1143/2014](#) betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten die is vertaald in de Omgevingswet, heeft de provincie de verplichting om invasieve exoten zoveel mogelijk terug te brengen.

Vanuit de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn, die zijn vertaald in de Omgevingswet heeft de provincie de verplichting om de natuurkwaliteit te beschermen, te versterken en te verbeteren.

Datum

25 februari 2025

Documentnummer

GS : 6078149

PS : 6083693

Communicatie

Externe partijen worden gelijktijdig met de Provinciale Staten geïnformeerd over de conceptherziening. Onze partners worden actief benaderd en geïnformeerd via de bestaande overlegstructuren en andere kanalen die de provincie tot haar beschikking heeft. Daar waar relevant, zal input worden gevraagd van de betrokken partners zoals terreinbeherende organisaties, waterschappen en gemeentes.

Vervolg

De komende periode wordt de conceptherziening gedeeld met externe partijen. De input van deze partijen wordt verwerkt in de definitieve versie van de herziening van het Plan van aanpak.

Gedeputeerde Staten blijven Provinciale Staten informeren over de herziening van het exotenbeleid en de stappen die daarin gezet worden.

Naar verwachting is de definitieve versie van het Plan van aanpak invasieve exoten voor het zomerreces gereed.

Bijlagen

1. Concept herziening Plan van aanpak invasieve exoten Noord-Brabant

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

I.R. Adema

drs. G.H.E. Derks MPA